International Journal of Sanskrit Research 2022; 8(3): 331-334

International Journal of Sanskrit Research

अनन्ता

ISSN: 2394-7519
IJSR 2022; 8(3): 331-334
© 2022 IJSR
www.anantaajournal.com
Received: 09-03-2022
Accepted: 16-04-2022

राजकृष्णन् वि के

शोधप्रबन्धछात्रः एस्. सि. एस्.

विश्वमहाविद्यालयः एनात्तूर्

काञ्चीपुरम्, तमिल्नाटु, भारत

Corresponding Author:
राजकृष्णन् वि के

शोधप्रबन्धछात्रः एस्. सि. एस्.

विश्वमहाविद्यालयः एनात्तूर्

काञ्चीपुरम्, तमिल्नाटु, भारत

उत्तरकेरले मूषिकवंशस्वाधीनम्

राजकृष्णन् वि के

प्रस्तावना

अतुलकवि विरचित मूषकवंशमहाकाव्ये प्रयुक्तेषु उत्तरमलबार् प्रदेशस्य अनेकेषु नामसु संस्कृत तद्भव तत्सम सादृश्यं द्रष्टुं शक्नोति । किन्तु संस्कृतनामसु कालान्तरे बहुविधपरिवर्तनानि जातानि । अपि च आङ्गलशासनकालतः तेषामुच्चारणवैकृतानि पश्चादस्माभिरपि अनुवर्ततेति यथेष्टं निदर्शनानि दृश्यन्ते। यतो हि तदानीन्तन नामानि आधुनिक नामानि च अवलोकयामस्तर्हि स्थलनामानां पठनं भावनायाः ऊहस्य च हेतुः माभूत्, सूक्ष्मान्वेषणाय विवरणाय च पात्रीभूतो भवेत् । तन्नामानामाधार-भूतानि तु भूप्रकृतिः, वृक्षाः, गह्वराणि, लघुशिखराः, नद्यः, मन्दिराणि, समाजे विद्यमान जात्युपजातयश्चानकानि कारणानि भवन्ति । कस्यचनप्रदेशस्य भूप्रकृतिः पौराणिकरेखाभिः च समं तादात्म्यं भजतेत्यतः नामकरणे विशिष्टाः वस्तुताः वर्ततेति भाषापरिज्ञानकुतुकानां जिज्ञासां जनयेत् ।

कण्णूर्जनपदः, कोषिक्कोट् जनपदस्य एलत्तूर् नद्याः उत्तरभागः च मिलित्वा विद्यमान प्रदेशः एव कोलदेशः । पोरत्तुगीस् भरणाधिकारिणा “मौण्ड् डि एलि” प्रभृतिभिः रामन्तलि प्रदेशं केन्द्रीकृत्य तत्परिधौविद्यमानदेशानाहृत्य एषिमला इति व्यवहृततम्। प्रादेशिकभूपानाम् भरणसिराकेन्द्रम् पौराणिककालतः “तलि” इति कथ्यमानमासीत् । एलिगिरेः पश्चिमपार्श्वस्थनद्याः तथा आरबसागरस्य च मध्ये द्वीप इव विद्यमानः कश्चन प्रदेशः भवति रामन्तलिः। मूषिकवंशस्थापकस्य राज्ञः रामघटमूषिकस्य आस्थानम् रामन्तलिः अभवत् । तत्पश्चात् ‘इरामकूटमूवर्’ इति भाषायामाह्वतेति कारणतः इरामं इति उपराजधानिरपि विश्रुताभवत् । तदधुना ‘एरमं’, ‘ऐरमं’ इत्यादिभिः नामभिः व्यवह्रियमाणोऽजायत । एतत्तथ्यं स्पष्टीक्रियमाणः शिलालेखोऽपि ततस्समुपलब्धाः आसन् । मूषिकः इत्युक्ते कश्चन क्षुद्रप्राणिविशेषः, तस्यावासभूमिरिति केचित् एषिमला इत्युद्घुष्टम् । प्रथमास्थानाय स्वीकृते देशे ‘नेन्मेनिवाक’ इति प्रसिद्धैः शिरीषवृक्षैः आवृतप्रदेशः इत्यतः मूषिकवंशः इति नाम स्वीचकार नेन्मेनि वृक्षविशेषस्यापि पर्यायपदो भवति

मूषिक इति तेषां वृक्षाणमाधिक्यादपि मूषिकवंशमित्युक्तिः प्रसिद्धिमाप्तं इत्यपि श्रूयते । माहिष्मती नृपतेः गर्भिणी पट्टमहिषी कुलाचार्यस्य साहाय्येन समुद्रमार्गेण लघुनौकया पश्चिमकेरलतटं प्राप्य गिरिमधिरुह्य मूषिकवनमध्यवसत्। एलिगिरौ उषित्वा राज्ञी तत्त्वैव सुरक्षितेगह्वरे पुत्रमेकमसूत । सैव पुत्रः मूषिकगिरौ लब्धजन्महेतोः, भृगुपतिरामेण स्वघटात् जलं स्वीकृत्य तं अभिषेकं कृत्वा तत्रत्य नृपतिं चाकरोदित्यतः रामघटमूषिकः अभवत्। पट्टाभिषेकाय भार्गवरामः रामघटमूषकाय मूषकगुच्छं नान्तकखड्गं च अयच्छत्। ततः भृगुपतेः घटपूर्णजलैरभिषेचनात् तत्रत्य नरपतिरभवदिति मूषिकवंशकाव्यादवगच्छामः । स्वमातुः आत्मरक्षायैः सहकृतां लघुनौकां अनुस्मृत्य कोलस्वरूपं इति भाषायामपि प्रसिद्धोऽभवत् । "उडुपं तु प्लवः कोलः" इत्यमरः। गैर्वाण्यां नौकायाः कोल इति सुविदितत्वात् कोलस्वरूप इति प्रयोगः सार्थकमभवत् । 'भूपः कोलं भुवनतिलकम्' 'कोलाभिधानं कुलराजधानिम्' 'पुनरवहन्नृपतिश्चिरायकोलम्' 'कोलभर्तुः' इत्येवं तत्र प्रयोगाः काव्ये दृश्यन्ते ।

केरलेषूत्तरभागेषु स्थलनामसु पल्लि इति नाम्नः पूर्वोत्तरभागेषु संयोजनं कृतवन्तः आसन् । तत्तु क्रैस्तवानां माहम्मदीयानां प्रवर्धनात् पूर्वमेव तादृशनामानि अत्र विद्यमानमसीत् । यथा – पल्लिक्कुलम्, पल्लिक्कुन्न, कटन्नप्पल्लि, काट्टाम्पल्लि, कीष्प्पल्लि इत्येतासु नामसु कन्नडभाषायाः सहवर्तित्वात् समागताः आसन्। ग्रामस्य कृते तत्र हल्लि इति कथनं दृश्यते । तदत्रापि आनीय कर्णाकर्णिकया पल्लि इत्यभवत् । तद्वत् एव ग्रामसम्बद्ध ऊरु इति प्रयोगः अपि कोट्टियूर्, पय्यावूर्, पेरावूर्, वयत्तूर्, ऊरत्तूर्, कानत्तूर इत्यादयः दृष्टान्ताः अपि दृश्यन्ते। प्रादेशिक नामसु पाश्चात्याभिनिवेशानन्तरं बहुत्र बहुविधपरिवर्तनान्यभवत् इति स्पष्टतया वक्तुं शक्यते। यथा पाल्चरी – पेरलश्शेरि, धर्मपट्टणं-त्रेन्तपडां-धर्मडं, पनियार् – पोन्नानि, भटस्थली – पटच्चेरि, अग्रहारं- अग्रार् निलिम्पपुरं – निलम्पूर् ...

केरलीय नदीषु अधिकतया नीलवर्णयुक्तजलं (मयि – नीलवर्णं) तस्यां नद्यांअस्ति इत्यतः मयि इति, अपि च समुद्राभिमुखस्थानमित्यतः अषि. इत्यपि सम्मिल्य 'मय्यषि' इत्यभवत् । तथा फ्रञ्च् नाविकेषु प्रमुखः आसीत् 'माहे' तस्य स्मरणार्थम् माहि इत्यपि नाम जातमिति श्रूयते । काव्ये रामघटः वप्रानदीतटेषु यात्रामकरोत् इति परामर्शः दृश्यते । तत्रोक्त वप्रानदिरिदानीं पय्यन्नूर्पुषा पेरुम्पुषा इतिनाम्ना व्यवहृतो दृश्यते । सां यात्रिकाप्रहृतपोतपतावतीर्ण द्वीपान्तरद्रविणसारपृतापणाढ्यम् । किल्लासरिज्जलधिसंगमसन्निकृष्टं माराहिनामसपुरं नृपतिश्चकार ।। वलभेननिर्मितं 'वलभपत्तनं' वलपट्टणं इति नम्ना अधुना व्यवह्रियते । पेरिञ्चेल्लूर् ग्रामः तलिप्परम्प् इति, किल्लानदिः अधुना कुप्पं पुषा इति च व्यवह्रियन्ते ।

पश्चिमघट्टस्य ब्रह्मगिरेः प्रातुर्भूय बहुभिः नदीभिः सम्मिल्य ब्रह्मगिरिः, इरिट्टि, पेरुमण् पावन्नूर् परशिनिक्कटवु कल्याश्शेरि वलभपत्तनेषु गम्यमाना वलपट्टणं पुषा पूर्वतनगीतेषु नेय्यार् इति व्यवह्रियमाणमासीत् । प्रतना प्रथना घृततटिनी आज्यनदी इत्यादि नामभिरपि व्यवह्रियमाणमासीत् । वावलिप्पुषा एव वलपट्टणं नद्याः मुख्यांशः । कोट्टियूर् उत्सवकाले महदेवाय अभिषेकं क्रियमाणं घृतं जले व्याप्य समुद्रसंगमस्थानं यावत् प्रवहितं इत्यतः घृततटिनी इति नाम अजायत । वलपट्टणं दुर्गस्य निर्माणं द्वितीयेन वलभेन अकारयत् इति काव्ये एवं प्रतिपादितम्। यथा –

भूपश्चकार पृथु गोपुरभिन्नतुङ्ग
प्राकारचित्रविहितातुलगुप्तिशोभम् ।
वर्धिष्णुखातसलिलं पृथुभिस्तरंगैः
बिभ्रत्सदावलभपत्तनवृद्धिमुच्चैः ।।

तस्य दुर्गस्यावशिष्टानि अद्यापि तत्र तत्र विद्यतेत्यतः कोट्टक्कुन्न इति देशं सादरं सर्वे समाह्वयन्ति । मूषकवंशनरपतिना शतसोममहाभागेन चेल्लूर् (पेरिञ्चेल्लूर) नामके ग्रामे संप्रति तलिप्परम्प् इत्याख्ये प्रदेशे बृहन्मन्दिरमेकं निर्मापितवान् । तत्र श्रीपरमेश्वर प्रतिष्ठामकरोत् । सूर्यवंशजातः मान्धाता एव प्रप्रथमं तत्र प्रतिष्ठामकरोत् । कालान्तरे तन्मन्दिरं अप्रत्यक्षोऽभवत् ।

मान्धतुः पुत्रः मुचुकुन्दः पुनरपि प्रतिष्ठामकरोत् । तदपि भूमौ निलीनोऽभवत्। ततः परं मुचुकुन्दपुत्रः शतसोमः तृतीयतम शिवप्रतिष्ठामकरोत् । अपिच सः मन्दिरं निर्मीय पेरिञ्चेल्लूरग्रमवासिभ्यः ब्राह्मणेभ्यः दानञ्चाकरोत् । बृहद्वीवसुतः वटुकवर्मा वटुकेश्वरं मन्दिरं निर्मापितवान् ।

सचकारशुभाकरो भक्त्या मुक्त्यागमार्थया।
आलशुद्धिः ...प शाश्वतं वटुकेश्वरम् ।।

तत्र आलशुद्धिः इति परामर्शः दृश्यते वलपट्टणनद्याः उत्तरे तीरे पूर्वस्यां दिशि अरोलि इति देशः विद्यते । तत्र परमेश्वरस्य मन्त्रमूर्ति स्वरूपः भैरवादि पञ्च मूर्तीनां उपासनाचात्र प्राचलत् । एतस्य संस्थापकाः परिपालकाः च चिरक्कल् कोविलकस्थाः आसन् । वटुकः इति भैरवस्य पर्यायवाचित्वात् वटुकेश्वरः कालान्तरे वटेश्वरः समभवत् । पुरोहितानां ब्राह्मणानां अग्निहोत्रादिकं यस्मिन् देशे अनवरतं प्रचलितमासीत् अरण्या अग्नित्रयेन च पवित्रीकृतश्च स देशः अधुना अरोलिः इति नाम्ना व्यवह्रियमाणोऽभवत् । अत्र एव आलशुद्धिः इति नाम्नः आधारश्चापि दृश्यते । अरच् ओलिः अरचग्रामः क्रमेण अरोलिः समभवत् । अहीरणः इति मषिकनरपतिः पृतना नद्याः पश्चिमे तटे अहीरणेश्वरं मन्दिरमं निर्मापितवान् ।

पृतनासरितस्तीरे पश्चिमे पृथ्वीपतिः ।
अहीरणेश्वरं नामधामचक्रे स शूलिनः ।।

एतन्मन्दिरं अहीरणेश्वरः, पाम्पणिच्चेरिः, अधुना पाप्पिनिशेरिः समभवत् । विनयवर्मेति राज्ञः पुत्रः राजवर्मा प्रासादोपेदं मन्दिरमेकं चकारेति काव्ये एवं दृश्यते। यथा

चित्रैरभ्रं लिहाग्रैर्यः प्रासादैरुपशोभितम्।
विह- राजनामाङ्क-श्चक्रे रत्नत्रयास्पतम् ।।

रत्नत्रयप्रयोगः बौद्धधर्मसंघानां उचितयारीत्या युज्यते । 'राजविहारं', इत्यासीत् पूर्णनाम । अन्यत्र उक्त 'मूलवासम्' 'जिनस्यश्रीनिकेतनम्' इत्येतौ अनेनसह संबद्धः इत्यवगच्छामः । ईशानवर्मणा जयरागेण सह युद्धसन्नाहः कृतः । स्वीय सैन्येन सह परुष्णीनद्यास्तटे आस्थानमकरोत् । ततः जयरागेण सह घोरयुद्धमकरोत्।

यानदुन्दुभिरवध्वलिताशो वाहिनीभरविनामितभूमिः ।
रेणुजालपिहितान्तरमुच्चैरासससादसरितं स परुष्णीम् ।।

अत्रोक्त परुष्णीनदी पर्शिनीनद्यासमं शब्दसाम्येन समानमित्यवगच्छामः । जयमानी इतति नृपतेः पश्चादागतः प्रथमवलभः भटस्थली नृपेण सः कृतसङ्गरात् भटस्थलीति देशः स्वसोदराय नृपरामाय अदात् । स एव भटस्थली क्रमेण पटच्चेरिः कालान्तरे वटश्शेरिः समभवत् इति वक्तुं शक्यते ।कुन्दवर्मेति मूषिकनृपतिः नारायणपुरं इति विष्णुमन्दिरं अकारयत् । यथा अभिरक्ष्य पुरं चिराय यो विभवैर्न्यायवशादुपार्जितैः ।

विधितप्रथितं मुरद्विषो भवि नारायणपूर्वकं पुरम् ।।

अयं नारायणपूर्वकं पुरं पश्चात् 'नारात्' इति विख्यातो समभवत् । तत्र विष्णु मन्दिरमधुनापि विराजते। पालकः इति नृपतेः शासनकाले मुरिपुरारचः मूषिक राज्यस्य प्रदेशान् स्वायत्तीचकार। पश्चात् पालकः सैन्यसमेतं आक्रमणेन पुनरपि मूषिकाधिपत्यमकारयत् केषाञ्चन वर्षाणां पूर्वं तत्र गृहाणि नासन् । अधुना यथेष्टं रम्यहर्म्याणि प्रदेशेमत्र विराजन्ते । संप्रति एरिपुरं प्रदेशोऽयं व्वह्रियते । एतं प्रदेशमधिकृत्य पोर्तुगीस् लेखे एवं दृश्यते 'The hamlet of burning fires' स एव पुरः मरिपुरं एरिपुरं इत्येवं व्यराजते।

वलभानन्तरं राजवर्मेति श्रीकण्ठः वटुकेश्वरं-वटेश्वरं, खरवनमन्दिरं, वैद्यनाथेश्वरः, काञ्जिरङ्ङाट्टुमन्दिरं, अहीरणेश्वरं

पाप्पिनिश्शेरि, इत्येतानिमन्दिराणि श्रीकण्ठेन नवीकृतानि । तलिप्परम्पुतः क्रोशमात्र दूरे पूर्वोत्तरदिशि श्रीकण्ठपुरं इति स्थानमपि दृश्यते । तदेव अन्तिम मूषिक नृपतेः आस्थानम् । बहुकालं यावत् मूषिकखण्डमिति वा कोलत्तुनाट् इत्यादिभिः नामभिः प्रसिद्धिमाप्तस्य प्रदेशस्य अस्य नामसु अधुनापि दृश्यमानस्वाधीनं तस्य प्रदेश्य ऐतिहासिकं वैशिष्ट्यं उच्चैस्तरं उद्घोषयति । आधुनिककालमपि काव्यस्य वैशिष्ट्यं जनमनसि रूढमस्तित्यस्य उत्तम निदर्शनान्येव एतानि । भाषादृष्ट्या राष्ट्रीयदृष्ट्या बहुपरिवर्तनानि संजातानि चेदपि काव्येन वंशेन च सह कियदभेद्य बन्धः वर्ततेत्यवगन्तुं शक्नुमः।

References

1. Kerala History AR Raghavavariyar
2. Mooshikvamsa of Athula
3. A History of Mooshikavamsa Dr N P Unni
4. Thiranjedutha Prabhandhangal Chirakkal T Balakrishnan Nair.